

Obsah

Úvod	15
Z historie české a světové psychiatrie	16
ČÁST I DIAGNOSTIKA DUŠEVNÍCH PORUCH	21
1. Diagnostický proces	22
1.1 Obecné zásady diagnostiky v psychiatrii	22
1.2 Duševní zdraví a duševní porucha (nemoc)	23
1.3 Modely duševních (a behaviorálních) poruch	25
1.4 Rozpoznání duševně nemocného	27
1.5 Klasifikační soustavy a diagnostika	29
1.6 Diagnostika – dynamický proces	31
1.7 Subjektivní činitele v diagnostice	32
1.8 Objektivní faktory v diagnostice	34
1.9 Získávání a zpracování informací	35
1.9.1 Rozmluva s nemocným a jeho pozorování	35
1.9.2 Anamnestické údaje	37
1.9.3 Nynější onemocnění	38
1.9.4 Zaměřené psychiatrické vyšetření	39
1.9.5 Tělesné vyšetření	40
1.9.6 Popis chování	40
1.9.7 Psychiatrické zhodnocení (psychopatologický rozbor)	41
1.9.8 Diagnostický závěr	41
2. Symptomy duševních poruch	43
2.1 Symptom	43
2.2 Vnímání a jeho poruchy	43
2.2.1 Zvláštní projevy vnímání	44
2.2.2 Poruchy vnímání	45
2.3 Emotivita a její poruchy	53
2.3.1 Charakteristické rysy emocí	54
2.3.2 Rozdělení emocí	54
2.3.3 Somatické projevy emocí	56
2.3.4 Poruchy emotivity	56
2.3.5 Poruchy afektů	56

2.3.6	Poruchy nálad	58
2.3.7	Poruchy vyšších citů	60
2.3.8	Fobie	61
2.4	Paměť a její poruchy	64
2.4.1	Vlastnosti paměti	66
2.4.2	Poruchy paměti	66
2.5	Intelekt a jeho poruchy	71
2.5.1	Strukturální elementy	71
2.5.2	Vyšetřování intelektu	72
2.5.3	Poruchy intelektu	73
2.6	Myšlení a jeho poruchy	74
2.6.1	Poruchy myšlení	76
2.7	Vědomí a jeho poruchy	87
2.7.1	Změny vědomí	88
2.7.2	Poruchy vědomí	92
2.8	Pozornost a její poruchy	99
2.8.1	Poruchy pozornosti	100
2.9	Orientace a její poruchy	102
2.9.1	Poruchy orientace	103
2.10	Pudy, instinkty a jejich poruchy	105
2.10.1	Poruchy instinktů	106
2.10.2	Poruchy pudů	107
2.11	Jednání, vůle a jejich poruchy	111
2.11.1	Poruchy volního jednání	112
2.11.2	Poruchy vůle	112
2.11.3	Poruchy jednání	113
2.12	Osobnost a její poruchy	118
2.12.1	Snahy po třídění osobnosti	121
2.12.2	Vyšetřování osobnosti	123
2.12.3	Poruchy osobnosti	125
2.13	Somatické projevy u duševních poruch	132
2.13.1	Neklid	135
2.14	Agrese	139
2.15	Autoagrese a sebevražedná aktivita	141
3.	Syndromy duševních poruch	148
3.1	Syndrom	148
3.2	Abstinenční syndrom	149
3.3	Akinetický syndrom	150
3.4	Amentní syndrom	151
3.5	Anxiózní syndrom	152

3.6	Apatický a apaticko-abulický syndrom	153
3.7	Autistický syndrom	154
3.8	Deliriózní (delirantní) syndrom	155
3.9	Depersonalizační syndrom	156
3.10	Depresivní syndrom	158
3.11	Fobický syndrom	160
3.12	Halucinatorní syndrom	161
3.13	Halucinatorně paranoidní syndrom	163
3.14	Hyperkinetický syndrom	164
3.15	Hypochondrický syndrom	165
3.16	Hysterický syndrom (konverzní, disociační)	167
3.17	Katatonní syndrom	168
3.18	Manický syndrom	170
3.19	Neurastenický syndrom	171
3.20	Obnubilatorní syndrom	173
3.21	Obsedantní syndrom	174
3.22	Oneiroidní syndrom	175
3.23	Organický psychosyndrom (dementní syndrom)	176
3.24	Paranoidní syndrom	178
3.25	Paranoidně halucinatorní syndrom	179
3.26	Neurologické syndromy	180
3.26.1	Korové a podkorové syndromy	180
4.	Duševní poruchy	182
4.1	F00–09 – Organické duševní poruchy včetně symptomatických	183
4.1.1	F00 – Demence u Alzheimerovy choroby	184
4.1.2	Psychické poruchy při cévních onemocněních mozku	186
4.1.3	F02 – Demence u chorob klasifikovaných jinde	190
4.1.4	Psychické poruchy při zánětlivých onemocněních mozku	193
4.1.5	Psychické poruchy při expanzivních procesech nitrolebních	195
4.1.6	Psychické projevy při epilepsii	197
4.1.7	Psychické poruchy při lues	199
4.1.8	F04 – Organický amnestický syndrom jiný než vyvolaný alkoholem a jinými drogami	202
4.1.9	F05 – Delirium jiné než vyvolané alkoholem a jinými drogami	202
4.1.10	F06 – Jiné duševní poruchy vznikající následkem onemocnění, poškození nebo dysfunkce mozku nebo následkem somatického onemocnění	203
4.1.11	F06.0 – Organická halucinóza	206
4.1.12	F06.1 – Organická katatonní porucha	206
4.1.13	F06.2 – Organický syndrom s bludy (schizoformní)	207
4.1.14	F06.3 – Organické afektivní poruchy	207

4.1.15	F06.4–06.6 – Organická úzkostná porucha, organická disociační porucha, organická emoční labilita – astenická porucha	208
4.1.16	F06.7 – Mírná kognitivní porucha	208
4.1.17	F07 – Poruchy osobnosti a poruchy chování vyvolané onemocněním, poškozením nebo dysfunkcí mozku	208
4.2	Duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek	209
4.2.1	F10 – Poruchy vyvolané požíváním alkoholu	211
4.2.2	Drogové závislosti jiné než na alkoholu	218
4.3	F20–29 – Schizofrenie, schizotypní poruchy a poruchy s bludy	224
4.3.1	F20 – Schizofrenie	224
4.3.2	F21 – Schizotypní porucha	234
4.3.3	F22 Trvalé duševní poruchy s bludy	235
4.3.4	F23 – Akutní a přechodné psychotické poruchy	236
4.3.5	F24 – Indukovaná porucha s bludy	237
4.3.6	F25 – Schizoafektivní poruchy	237
4.4	F30–39 Afektivní poruchy (poruchy nálady)	238
4.4.1	F30 – Manická epizoda	239
4.4.2	F31 – Bipolární afektivní porucha	242
4.4.3	F33 – Rekurentní depresivní porucha	243
4.4.4	F34 – Trvalé poruchy nálady	244
4.4.5	Výpovědi nemocných o depresi	246
4.5	F40–49 Neurotické poruchy, poruchy vyvolané stresem a somatoformní poruchy	248
4.5.1	F40 – Fobické úzkostné poruchy	248
4.5.2	F43 – Reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení	254
4.5.3	F44 – Disociační (konverzní) poruchy	257
4.5.4	F45 – Somatoformní poruchy	261
4.5.5	F48 – Jiné neurotické poruchy	265
4.6	F50 – Poruchy příjmu potravy	266
4.6.1	F50.0 – Mentální anorexie	266
4.6.2	F50.2 – Mentální bulimie	267
4.7	F51 Neorganické poruchy spánku	268
4.7.1	F51.0 – Neorganická nespavost	269
4.7.2	F51.1 – Neorganická hypersomnie	269
4.7.3	F51.2 – Neorganické poruchy rytmu spánku-bdění	270
4.7.4	F51.3 – Somnambulismus (náměsíčnost)	270
4.7.5	F51.4 – Noční děsy (pavor nocturnus)	271
4.7.6	F51.5 – Noční můry (úzkostné sny)	272
4.8	F52 – Sexuální dysfunkce nevyvolaná organickou poruchou nebo nemocí	272
4.9	F53 – Duševní poruchy a poruchy chování spojené s šestinedělím (neklasifikované jinde)	276

4.9.1	Psychické poruchy v období puberty a při menses	276
4.10	F55 – Abúzus látek nevyvolávajících závislost	278
4.11	F60–69 – Poruchy osobnosti a chování u dospělých	278
4.11.1	Definice, terminologie	279
4.11.2	Klasifikace	280
4.11.3	Epidemiologie	282
4.11.4	Etiologie a patogeneze	282
4.11.5	Rizikové faktory a prevence	283
4.11.6	Klinický obraz	285
4.11.7	Diagnostická kritéria a klinický obraz jednotlivých poruch osobnosti	286
4.11.8	Terapie poruch osobnosti	301
4.12	F63 – Návykové a impulzivní poruchy	313
4.12.1	F63.0 – Patologické hráčství (gambling)	313
4.12.2	F63.1 – Patologické zakládání požárů (pyromanie)	314
4.12.3	F63.2 – Patologické kradení (kleptomanie)	314
4.12.4	F63.3 – Trichotillomanie	314
4.13	F64 – Poruchy pohlavní identity	315
4.13.1	F64.0 – Transsexualismus	316
4.13.2	F64.1 – Transvestitismus	316
4.13.3	F64.2 – Porucha pohlavní identity v dětství	316
4.14	F65 – Poruchy sexuální preference	317
4.14.1	F65.0 – Fetišismus	317
4.14.2	F65.2 – Exhibicionismus	318
4.14.3	F65.4 – Pedofilie	318
4.14.4	F65.5 – Sadomasochismus	319
4.15	F70–79 – Mentální retardace	320
4.15.1	Mentální retardace na podkladě chromozomálních odchylek	322
4.15.2	Mentální retardace na podkladě metabolických poruch	323
4.15.3	Mentální retardace na bázi heredodegenerativních poruch	324
4.15.4	Sociální faktory v etiologii mentální retardace	324
4.15.5	Diagnostika mentální retardace (podle SZO)	324
ČÁST II TERAPIE DUŠEVNÍCH PORUCH		329
5.	Psychologický přístup	330
5.1	Úvod a definice	330
5.2	Rozhovor	333
5.2.1	Rozhovor, jeho struktura a funkce	333
5.2.2	Některé specifické problémy	336
5.2.3	Sdělování diagnózy duševního onemocnění	337
5.2.4	Vedení rozhovoru s pozůstalými	338

5.3	Psychologický přístup k sobě jako zdravotníkovi	341
5.3.1	Burn-out syndrom	341
5.3.2	Prevence burn-out syndromu	343
6.	Psychoterapie	345
6.1	Výzkum účinnosti psychoterapie	346
6.2	Psychoterapie v zobrazovacích metodách CNS	347
6.3	Kvalita života a duševní porucha	349
6.4	Hlavní směry a metody psychoterapie	350
6.4.1	Hlubinná a psychoanalytická psychoterapie	350
6.4.2	Dynamická a interpersonální psychoterapie	353
6.4.3	Rogersovská psychoterapie	355
6.4.4	Behaviorální psychoterapie	355
6.4.5	Kognitivní psychoterapie	356
6.4.6	Kognitivně behaviorální psychoterapie	357
6.4.7	Racionální psychoterapie	358
6.4.8	Sugestivní a hypnotická psychoterapie	358
6.4.9	Nácviková psychoterapie	359
6.4.10	Logoterapie a existenciální analýza	361
6.4.11	Gestalt psychoterapie (GPT)	362
6.4.12	Psychoterapeutické přístupy zaměřené na práci s tělem	364
6.4.13	Rodinná psychoterapie (RT)	367
6.4.14	Integrativní psychoterapie	368
6.4.15	Terapeutická komunita (TK) (léčebné společenství)	371
6.4.16	Některé další psychoterapeutické metody	372
6.5	Krizová intervence	375
6.5.1	Definice, spouštěče, průběh	375
6.5.2	Suicidiální krize	380
6.5.3	Organizace a limity krizové intervence	383
6.5.4	Zásady psychoterapie a farmakoterapie	385
7.	Psychofarmakoterapie	392
7.1	Úvod	392
7.2	Psychostimulancia	395
7.3	Hypnotika	397
7.3.1	Klasická hypnosedativa	399
7.3.2	Benzodiazepiny	400
7.3.3	Z-hypnotika, pyrazinové deriváty	402
7.3.4	Terapie poruch spánku úpravou cirkadiálního rytmu – melatonin	404
7.3.5	Agonisté melatoninových receptorů	405
7.3.6	Další léčiva využívaná v léčbě poruch spánku	406

7.4	Antidepresiva	407
7.4.1	Antidepresiva I. generace	413
7.4.2	Antidepresiva II. generace	415
7.4.3	Antidepresiva III. generace – SSRI, ASRI, SARI, NARI, DARI	415
7.4.4	Antidepresiva IV. generace: SNRI, NaSSA, DNRI	421
7.4.5	Inhibitory zpětného vychytávání – RUI, Hypericum perforatum	425
7.4.6	SRE – stimulanty zpětného vychytávání serotoninu	426
7.4.7	MASSA – agonisté melatoninových receptorů a antagonisté serotoninových receptorů	426
7.4.8	Inhibitory monoaminoxidázy (IMAO)	427
7.4.9	Závěr	428
7.5	Anxiolytika	428
7.5.1	Propandiolová anxiolytika	429
7.5.2	Benzodiazepinová anxiolytika	430
7.5.3	Nebenzodiazepinová anxiolytika	434
7.6	Thymoprofylaktika	438
7.6.1	Lithium	439
7.6.2	Antiepileptika II. generace – valproáty a karbamazepin	440
7.6.3	Novější thymoprofylaktika – antiepileptika III. generace, lamotrigin, gabapentin, pregabalin, topiramát	442
7.7	Antipsychotika	445
7.7.1	Kontraindikace podání antipsychotik	447
7.7.2	Akutní podání	447
7.7.3	Antipsychotika první generace (AP I. generace)	448
7.7.4	Antipsychotika II. generace	453
7.7.5	Depotní antipsychotika – prevence relapsu	467
7.7.6	Interakce antipsychotik	468
7.8	Neuroprotektiva a kognitiva	468
7.8.1	Kognitiva	470
7.8.2	Další látky využívané k léčbě demence	479
7.9	Léčiva používaná v léčbě závislosti na opioidech, alkoholu a tabáku	484
7.9.1	Detoxikace a detoxifikace	485
7.9.2	Substituční terapie	489
7.9.3	„Anti-cravingová léčba“	492
7.9.4	Senzibilizační léčba	494
7.9.5	Terapie závislosti na tabáku	496
7.10	Léčba erektilní dysfunkce	498
7.10.1	Stanovení diagnózy	499
7.10.2	Perorální léčba s centrálním účinkem, tzv. sexuální tonika, centrální alfa-2 adrenergní antagonisté	500
7.10.3	Perorální léčba s periferním účinkem	501

7.10.4	Další možnosti léčby	504
7.11	Fytoterapie v psychiatrii	507
7.11.1	Hypnotika a sedativa	507
7.11.2	Antidepresiva	511
7.11.3	Nootropika a prokognitiva	512
7.11.4	Žeňšen	512
7.11.5	Bachovy květy nejsou byliny, ale homeopatika	512
7.12	Interakce psychofarmak, výhodné a nevýhodné kombinace psychofarmak	514
7.12.1	Farmaceutické interakce	516
7.12.2	Farmakokinetické interakce	517
7.12.3	Interakce na úrovni farmakodynamické	524
7.12.4	Některé vhodné a nevhodné kombinace antidepresiv a antipsychotik	527
7.12.5	Závěr	528
7.13	Intoxikace psychofarmaky	529
7.14	Psychofarmaka v nepsychiatrických indikacích	532
7.15	Volba psychofarmaka u definovaných skupin pacientů	535
7.15.1	Volba psychofarmaka v dětském věku	535
7.15.2	Volba psychofarmaka ve stáří	538
7.15.3	Volba psychofarmaka v graviditě a laktaci	540
7.15.4	Volba psychofarmaka při současné hyperplazii prostaty	548
7.15.5	Volba psychofarmaka při současné kardiopatii	549
7.15.6	Volba psychofarmaka při současné nefro- a hepatopatii	551
7.15.7	Volba psychofarmaka při současné nadváze	552
7.15.8	Volba psychofarmaka při současné sexuální dysfunkci	553
7.15.9	Volba psychofarmaka při současné Parkinsonově nemoci	557
7.15.10	Volba psychofarmaka při současné zvýšené záchvatové pohotovosti	561
8.	Fyzické omezení a omezovací prostředky	564
8.1	Omezovací prostředky v psychiatrii	564
8.2	Přijetí do lůžkového psychiatrického zařízení bez souhlasu nemocného	568
8.3	Aplikace psychofarmak bez souhlasu pacienta a umělá výživa sondou	571
9.	Biologické terapie	573
9.1	Elektrokonvulzivní terapie (EKT)	574
9.1.1	Metodika postupu při EKT	575
9.1.2	Frekvence EKT	579
9.1.3	Nežádoucí účinky po EKT	579
9.1.4	EKT u speciálních populací	580
9.1.5	Souběžná farmakoterapie	580
9.1.6	EEG	581
9.1.7	Mechanismus účinku	581

9.1.8	Závěr	582
9.2	Repetitivní transkraniální magnetická stimulace (rTMS)	582
9.2.1	Mechanismus stimulace	583
9.2.2	Mechanismus účinku	583
9.3	Vagová stimulace (VNS)	584
9.4	Fototerapie	586
9.5	Experimentální metody	587
9.5.1	Magnetická konvulzivní terapie (magnetic seizure therapy, MST)	587
9.5.2	Hluboká mozková stimulace (DBS)	588
10.	Psychiatrická rehabilitace a socioterapie	590
10.1	Cíle	590
10.2	Historie	591
10.3	Rehabilitace pracovní	592
10.4	Rehabilitace léčebná	593
10.5	Rehabilitace sociálně-psychologická a pedagogická	595
10.6	Rehabilitace sociálně-psychologická	595
10.7	Lázeňská léčba v psychiatrii	597
11.	Terapeutické postupy v léčbě duševních poruch	600
	Literatura	601
	Rejstřík	625